

Lausunto hallituksen esityksestä HE 91/2026 vp

13 a § Kansallinen ennallistamissuunnitelma

Maanomistajain liitto pitää kansallisen ennallistamissuunnitelman kirjaamista luonnonsuojelulakiin lähtökohtaisesti perusteltuna. Pykälän nykyinen muotoilu jättää kuitenkin epäselväksi ennallistamissuunnitelman oikeudellisen luonteen. Säännöksestä ei käy riittävän selvästi ilmi, että kyseessä on strateginen ja ohjelmallinen asiakirja, eikä yksittäisiä maanomistajia tai muita toimijoita suoraan velvoittava instrumentti. Tämä jättää avoimeksi sen, missä määrin ennallistamissuunnitelmaa voidaan myöhemmin käyttää perusteena yksittäisessä lupaharkinnassa, kaavoituksessa tai muussa viranomaispäätöksenteossa.

Oikeusvarmuuden parantamiseksi pykälää tulisi täsmentää nimenomaisella rajauksella. Pykälään olisi perusteltua lisätä esimerkiksi seuraava toteamus:

”Kansallinen ennallistamissuunnitelma on luonteeltaan strateginen ja ohjelmallinen asiakirja, eikä se sellaisenaan muodosta oikeuksia tai velvollisuuksia yksittäisille maanomistajille tai muille toimijoille.” Ilman tällaista kirjausta ennallistamissuunnitelman oikeudellinen vaikutus jää tulkinnanvaraiseksi.

Pykälän perusteluissa korostetaan vapaaehtoisuuteen ja markkinaehtoihin ratkaisuihin perustuvaa toimeenpanoa, mutta tämä lähtökohta ei heijastu pykälän sanamuotoon. Vapaaehtoisuuden on oltava ennallistamissuunnitelman keskeinen toimeenpanoperiaate, ja sen tulisi näkyä myös normitekstissä. Tätä voisi selkeyttää lisäämällä pykälään valmistelua koskeva periaate esimerkiksi kirjaamalla, että

”Ennallistamissuunnitelmaa laadittaessa on ensisijaisesti hyödynnettävä vapaaehtoisuuteen ja markkinaehtoihin kannustimiin perustuvia keinoja.”

Luonnonsuojelulain 11 luku – luonnonarvojen tuottaminen ja luontoteko

Maanomistajain liitto pitää tärkeänä ja myönteisenä, että luonnonsuojelulakiin on viimein luotu selkeä ja viranomaisvarmennettu järjestelmä luonnonarvojen tuottamiselle, käytölle ja edelleen luovutukselle. On myönteistä, että laissa mahdollistetaan luonnonarvojen luovutettavuus sekä niiden käytön läpinäkyvä rekisteröinti, sillä nämä ovat keskeisiä edellytyksiä toimiville luonnonarvomarkkinoille ja ostajien luottamukselle.

Samalla liitto korostaa, että luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä on tärkeää säilyttää useita rinnakkaisia väyliä luonnonarvojen tuottamiseen. Kaikkien toimijoiden yhteinen tavoite on, että luonto hyötyy mahdollisimman laajasti ja tehokkaasti. Tämän saavuttaminen edellyttää, että myös pienemmät ja kevyemmät luontoteot tunnistetaan osaksi

kokonaisuutta, eivätkä ne jää järjestelmän ulkopuolelle hallinnollisten tai kustannuksellisten esteiden vuoksi.

Nykyinen sääntely kohtelee vapaaehtoista luonnonarvojen tuottamista pitkälti samalla tavalla kuin pakollista ekologista kompensatiota. Tämä on perusteltua silloin, kun tarvitaan vahvaa oikeusvarmuutta ja pysyvyyttä, mutta vapaaehtoisten luontotekojen osalta lainsäädännön ja sen soveltamisen tulee jättää tilaa myös kevyemmille menettelyille. Kevyemmät ratkaisut parantaisivat kustannustehokkuutta, lisäisivät osallistumista ja mahdollistaisivat myös pienialaisten mutta monimuotoisuuden kannalta merkittävien kohteiden mukaan tulon. Maanomistajain liitto pitää tärkeänä, että tähän tunnistettuun tarpeeseen etsitään ratkaisuja jatkovalmistelussa ja sääntelyn kehittämisessä.

Lieventämishierarkia (luonnonsuojelulaki, yleiset periaatteet ja 11 luvun soveltaminen)

Lieventämishierarkian taustalla oleva päämäärä on ymmärrettävä ja sinänsä kannatettava, mutta sen kytkeminen tässä vaiheessa vapaaehtoihin luontotekoihin ei ole toimiva ratkaisu. Luonnonarvomarkkinat ovat Suomessa vielä alkuvaiheessa, ja niiden kehittyminen edellyttää ensisijaisesti pilottikohteita, käytännön kokemuksia ja matalaa osallistumiskynnystä. Nyt esitetty lähestymistapa ohjaa markkinoita raskaaseen malliin jo ennen kuin toimivia käytäntöjä on ehditty testata. Luonnontila ei parane, jos vapaaehtoiset toimet jäävät toteutumatta hallinnollisten ja kustannuksellisten esteiden vuoksi.

Huomionarvoista on myös, haluaako yritys altistaa itsensä viherpesusyytteille välttämällä lievennyshierarkiaa ja samalla altistamalla itsensä kielteiselle julkisuudelle.

Maanomistajain liitto katsoo, että lieventämishierarkiaan liittyviä velvoitteita olisi perustellumpaa tarkastella ja täsmentää myöhemmin esimerkiksi asetustasolla, jos markkinoiden kehittyminen tai käytännön kokemukset osoittavat siihen tarvetta. Tässä vaiheessa painopisteen tulisi olla vapaaehtoisten, kustannustehokkaiden ja helposti toteutettavien luontotekojen mahdollistamisessa, jotta luonnon monimuotoisuus hyötyy aidosti ja laajasti.

Maanomistajain liitto esittää, että luonnonarvokaupan jo muutenkin korkeita transaktiokuluja ei lähdetä nostamaan hallintomaksuilla vaan markkinoiden liikkeellelähtöä kannustetaan poistamalla pykälästä 107 kohta ”*viranomaiselle luonnonarvojen tuottamissuunnitelman hyväksymisestä sekä rekisteriin merkitsemisestä.*”

Luonnonsuojelulain 4 luku

Luonnonsuojelulain 4 luvun teknisluonteiset muutokset sekä suden suojeleuasemaa koskevat säännökset ovat sääntelyteknišesti selkeitä, eikä niihin liity vastaavia oikeusvarmuuteen tai tulkinnanvaraisuuteen liittyviä ongelmia. Näihin muutoksiin ei ole tarvetta esittää täsmennyksiä maanomistajan näkökulmasta.